

Мельник Т. В.

*Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького, завідувач
кафедри кримінального права і процесу,
к.ю.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СЛУЖБОВИХ ОСІБ

21 лютого 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції»[1]. На підставі цього закону України внесено зміни до ст. 364 КК України, в новій редакції викладено ст. 365 КК України, виключено статті 365-1, 423 і 424 КК України. Тобто, Кримінальний кодекс України зазнав змін щодо кримінальної відповідальності службових осіб, зокрема за зловживання владою або службовим становищем, а також перевищення влади або службових повноважень.

1. Зміни ст. 364 КК України полягають у декриміналізації зловживання владою або службовим становищем службовою особою в особистих інтересах або в інтересах третіх осіб. Тепер кримінальній відповідальності за цією статтею КК України підлягають особи, які зловживають владою або службовим становищем тільки з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи. Завдяки цим змінам уникають кримінальної відповідальності службові особи, які використовують владу чи службове становище всупереч інтересам служби без корисливого мотиву: помста, заздрість, кар'єризм, протекціонізм. Оскільки під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав.

До того ж незрозуміло, з яких підстав зі ст. 364 КК України виключено таку кваліфікуючу ознаку як вчинення цього злочину працівником правоохоронного органу.

2. Незрозумілою є декриміналізація зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем (ст. 423 КК України) передбачена Законом України від 21 лютого 2014 року. Оскільки без внесення змін до примітки ст.364 КК України військові службові особи повністю звільняються від зловживання влади або службового становища. За ст. 423 КК України у 2013 році було засуджено 9 осіб [2].

3. Нова редакція ст. 365 КК України та виключення ст. 365-1 (Перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми) і ст. 424 (Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень) Кримінального кодексу України викликає питання: чому таке діяння як перевищення влади і службових повноважень є кримінально караним лише для працівників правоохоронних органів? Дані зміни призводять до того, що крім працівників правоохоронних органів, перевищення влади і службових повноважень, декриміналізовано для всіх службових осіб, тобто осіб, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Відповідно втратило суспільну небезпеку перевищення влади або службовими повноваженнями вчинене народними депутатами, керівниками центральних органів виконавчої влади, голова-

ми державних адміністрацій, керівниками підприємств, установ і організацій і т.д.

Проте статистика свідчить про поширеність злочинів, передбачених ст. 365 КК України. Зокрема, відповідно до даних Міністерства внутрішніх справ України протягом 2011 року за цією статтею було порушено 837 кримінальних справ, а в 2012 році (станом на 1 листопада) – 328 кримінальних справи [3].

Згідно статистичних даних Державної судової адміністрації України протягом 2013 року у судах першої інстанції розглядалось 164 справи кримінального провадження за ст. 365 КК України щодо 236 осіб [4]. Якщо проаналізувати засуджених осіб за ст. 365 КК України, то до кримінальної відповідальності у 2013 році притягнуто 94 особи (25 осіб – за ч. 1 ст. 365 КК України, 58 осіб – за ч.2 ст. 365 КК України, 11 осіб – за ч. 3 ст. 365 КК України). З них: 57 державних службовці, 31 інших службовців, 2 військовослужбовці, 1 вчитель, викладач.

За ст. 365-1 КК України (Перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми) у 2013 році засуджено 5 осіб. А за ст. 424 (Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень) Кримінального кодексу України до кримінальної відповідальності притягнуто 18 осіб у 2013 році.

4. На підставі наведеного можна зробити висновок, що зміни внесені до Кримінального кодексу України щодо кримінальної відповідальності службових осіб не є обґрунтованими, вони дають підстави службовим особам уникнути кримінальної відповідальності за поширені службові злочини. Тому, декриміналізація таких діянь не підвищить рівень боротьби з корупцією, оскільки ці діяння продовжують бути суспільно-небезпечними.

1. *Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції: Закон України від 21.03.2014р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/746-vii>*

2. Форма 7 «Звіт про склад засуджених» Державної судової адміністрації України за 2013 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/5533ioroioro/
3. Стан та структура злочинності в Україні (станом на 20 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/813157>
4. Форма 1-1 «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження» Державної судової адміністрації України за 2013 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/5533ioroioro/